

تعیین‌کننده‌های اجتماعی درون‌سازمانی مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان بویراحمد

شهاب میرزایی^۱ - بهروز حسن‌پور^۲ - صالح شاه‌رخی ساردو^۳ - فرزاد کریمی^{۴*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

۲- استادیار اقتصاد کشاورزی مرکز تحقیقات کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد، یاسوج، ایران.

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

۴- کارشناس ارشد توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

تاریخ تصویب: ۱۳۹۳/۰۴/۰۸

صص ۶۷-۵۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۹/۰۲

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به تحلیل سازه‌های اجتماعی درون‌سازمانی مؤثر بر مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید روستایی می‌پردازد تا از این رهگذر بتوان برنامه‌ریزی‌های توسعه روستایی را بهبود بخشید.

روش: بدین منظور از روش توصیفی-همبستگی بهره گرفته شده است. جامعه آماری پژوهش، تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان بویراحمد بودند که جمعاً ۱۸۰۹ نفر عضو دارند و با استفاده از جدول پاتن و روش نمونه‌گیری طبقه‌ای به صورت متناسب ۳۱۷ نفر به عنوان نمونه انتخاب شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه است که محقق تهیه نموده است و برای تعیین اعتبار آن از روش تحلیل عاملی و به منظور تعیین پایایی آن از همسانی درونی به روش آلفا کرونباخ استفاده شد. آماره $KMO (0.513)$ تا (0.834) و ضریب آلفای کرونباخ (0.54) تا (0.91) به دست آمده، از بهینگی پرسش‌نامه حکایت می‌کند. برای تجزیه تحلیل داده‌ها از آزمون تی مستقل و رگرسیون لجستیک استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج پژوهش حاکی از آن است $57/6$ درصد از افراد مورد مطالعه مشارکت متوسط به پایین دارند که در گروه کسانی که مشارکت نیمه فعال دارند قرار گرفتند، همچنین $42/4$ درصد نیز مشارکت خوب و عالی دارند که در گروه مشارکت‌کنندگان فعال قرار گرفتند. نتایج رگرسیون لجستیک نشان داد که سازه‌های میزان رضایت از خدمات ارائه شده از سوی تعاونی، مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره، دانش و آگاهی اعضا از اصول و قوانین تعاونی، سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره و نگرش اعضا به تعاون و کار گروهی، تعیین‌کننده‌های مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید شهرستان بویراحمد می‌باشند.

محدودیت‌ها/ راهبردها: عمده‌ترین محدودیت هزینه‌ی بالای جمع‌آوری اطلاعات و پر کردن پرسش‌نامه‌های موردنیاز و گستردگی منطقه‌ی مورد مطالعه است.

راهکارهای عملی: بنابراین، از نتایج مدل رگرسیون لجستیک چنین استنتاج می‌گردد که در صورت بهبود وضعیت مؤلفه‌های مورد بررسی می‌توان انتظار داشت که مشارکت کشاورزان عضو تعاونی‌های تولید روستایی بیشتر شود.

کلیدواژه‌ها: کشاورزی، بویراحمد، رگرسیون لجستیک، تعاونی تولید روستایی.

۱. مقدمه

۱.۱. طرح مسئله

تقریباً نیمی از جمعیت جهان در نواحی روستایی کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند که اکثریت آن‌ها را کشاورزان خرده‌پا تشکیل داده و معیشت آنان از طریق کشاورزی تأمین می‌شود و به علت اینکه کارایی فعالیت آن‌ها به دلایل مختلفی از قبیل عدم به‌کارگیری از فن‌آوری‌های نوین و ماشین‌های کشاورزی، بسیار پایین است، تعاون و همکاری می‌تواند موجب ارتقاء کارایی و بهبود وضعیت اقتصادی آن‌ها شود (عبدالرحمان و اسمیت^۱، ۱۹۹۶، ص. ۱۶) که این تعاون می‌تواند در قالب شرکت‌های تعاونی نمود بهتری پیدا کند. یکی از شرکت‌های تعاونی که نقش مهمی در زندگی مردم، به‌ویژه روستاییان و کشاورزان ایفاء می‌کند، شرکت‌های تعاونی تولید روستایی می‌باشد که همواره به‌عنوان یکی از راه‌های اساسی برای فائق آمدن بر مشکلات کشاورزی، بوده است. تعاونی‌های تولید روستایی، یکی از نهادهای کارآمد در مناطق روستایی می‌باشند که علاوه بر فراهم نمودن امکانات تولید، سازماندهی و عرضه خدمات موردنیاز کشاورزان خرده‌پا و روستاییان و نیز تأمین نیازمندی‌های معیشتی و حرفه‌ای آنان، تنظیم بازار و حمایت از تولیدکنندگان، بهبود سطح درآمد و ایجاد اشتغال در روستاها در سطح خرد، در سطح کلان نیز تلاش دارد در راه ترویج و تحکیم روحیه‌ی مشارکت، همکاری و تعاون عمومی و تحقق عدالت اجتماعی گام بردارد (دعایی، ۱۳۸۹، ص. ۲۵). در همین راستا، توجه به رشد و توسعه‌ی شرکت‌های تعاونی به‌منظور دستیابی به اهداف والای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که در سایه‌ی شناخت مفاهیم موفقیت تعاونی‌ها شکل می‌گیرد، امری ضروری است (صفری، آریان‌فر و ابراهیمی، ۱۳۸۸، ص. ۳۵). یکی از سازه‌های مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها که محققان بسیاری از جمله، صدیقی و درویشی‌نیا (۱۳۸۰)، دفتر بین‌المللی کارگران^۲ (۲۰۰۰)، امینی و رضانی (۲۰۰۸) و کریمی و نوری-پور (۱۳۹۰) به آن اشاره نموده‌اند مشارکت اعضای تعاونی در امور و اداره‌ی تعاونی‌ها است. در دنیای امروز، مشارکت مردمی یکی از راه‌های رسیدن به پیشرفت و توسعه است که این مهم از سوی همه محافل علمی کشورهای جهان موردقبول می‌باشد. رهیافت‌های مشارکتی مردم محلی را برای داشتن نقش مؤثر در سرنوشت خود آماده می‌کند و آن‌ها را قادر خواهد ساخت تا در فرآیندهای توسعه و حفاظت مشارکت نمایند (اریکسون^۳،

۲۰۰۴). همچنین هاکلیوس^۴ (۱۹۹۶)، بیان داشته است که اعضای هر سازمان تعاونی، بخش حیاتی آن بوده و مشارکت فعال آنان در تعاونی، برای موفقیت تشکیلات غیرقابل‌تردید می‌باشد. بهویان^۵ (۲۰۰۰) نیز می‌نویسد که بدون مشارکت فعال اعضا، بقای تعاونی‌ها در طولانی‌مدت حفظ نخواهد شد. بنا به اهمیت مشارکت، این موضوع به‌عنوان یکی از اهداف راهبردهای توسعه تعاونی‌های محسوب می‌شود. نظارت مردم محلی بر مسائل مربوط به محل خود، یکی از عناصر مهم برنامه‌ریزی توسعه روستایی است و این به معنای کمک به آن‌ها برای مشارکت در امور سیاسی، تصمیم‌گیری و افزایش مهارت‌های مربوط به چگونگی رفع مشکلات می‌باشد. بر این اساس، سؤال اصلی پژوهش این است که آیا سازه‌های اجتماعی درون‌سازمانی تأثیری بر میزان مشارکت اعضا در تعاونی دارد یا خیر؟ بنابراین هدف کلی پژوهش بررسی سازه‌های اجتماعی درون‌سازمانی مؤثر بر مشارکت اعضا در تعاونی‌های بخش مرکزی شهرستان بویراحمد می‌باشد و اهداف اختصاصی زیر را به دنبال دارد:

✓ سنجش میزان مشارکت اعضا در امور تعاونی؛

✓ مدل پیش‌بینی کننده سازه‌های اجتماعی درون‌سازمانی مؤثر بر مشارکت اعضا در امور تعاونی؛

۲.۱. پیشینه تحقیق

موضوع تعاونی و چگونگی مشارکت مردم در آن، موضوع گسترده‌ای از تحقیقات فراوانی است که در جوامع روستایی کشورهای در حال توسعه صورت گرفته است. در این بخش به‌مرور برخی از مهم‌ترین نتایج و بررسی‌های انجام شده درباره مشارکت روستائیان در تعاونی‌ها پرداخته می‌شود.

هرناندز-اسپالاردو، لاریو و تانتیوس^۶ (۲۰۰۹) در مورد تعاونی‌های کشاورزان مطالعه‌ای انجام دادند که نتایج آن نشان داد، متغیرهای نگرش نسبت به تعاونی، رضامندی از تعاونی، دسترسی به اطلاعات مناسب و داشتن روابط مناسب با اعضای دیگر تعاونی بر روی مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید مؤثر بوده است. مارشال^۷ (۲۰۰۴) در مطالعه‌ای، همکاری کشاورزان در کارهای عمومی را مورد بررسی قرار داد، یافته‌های تحقیق نشان داد که آمادگی کشاورزان برای همکاری در اجرای برنامه‌های مورد توافق، بیشتر تحت تأثیر فاکتورهای اجتماعی مثل درک آن‌ها از فواید جامعه برای آن‌ها و اعتماد به اینکه اعضا هم همکاری خواهند کرد می‌باشد. مطالعه‌ی صدیقی و محمد زاده (۲۰۰۳) که بر روی برنج‌کاران شمال ایران به‌منظور

اعضا به هیئت‌مدیره و مدیرعامل و ویژگی‌های حرفه‌ای افراد (سن، سطح تحصیلات) و غیره مؤثرند که در این میان نقش عوامل اجتماعی پررنگ‌تر است.

۲. روش‌شناسی تحقیق

۲.۱. قلمرو جغرافیایی پژوهش

بویراحمد یکی از شهرستان‌های جنوبی ایران و در استان کهگیلویه و بویراحمد قرار دارد. مرکز این شهرستان شهر یاسوج است و در ارتفاع ۱۸۷۰ متری از سطح دریا واقع شده است. بخش مرکزی شهرستان مذکور دارای ۲۳۳ روستا می‌باشد که جمعیتی بالغ بر ۷۹۶۹۲ نفر (۳۲ درصد از کل جمعیت شهرستان) در این بخش زندگی می‌کنند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

۲.۲. روش تحقیق

پژوهش حاضر به صورت پیمایش انجام گرفت و از لحاظ تجزیه و تحلیل عددی داده‌ها، تحقیقی کمی است. روش پژوهش نیز توصیفی-همبستگی با رویکرد مقایسه‌ای است. جامعه آماری پژوهش، اعضای شرکت‌های تعاونی تولید شهرستان بویراحمد می‌باشد که جمعاً ۱۸۰۹ نفر بودند. برای تعیین حجم نمونه با استفاده از جدول پاتن^۹ (۲۰۰۲، ص. ۱۴۱)، ۳۱۷ نفر به عنوان نمونه، تعیین شد. پس از تعیین حجم نمونه، برای انتخاب نمونه‌ها، از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده یا لایه-بندی شده^{۱۰} استفاده گردید. در هر طبقه به روش نمونه‌گیری ساده و به صورت انتساب متناسب، نمونه‌ها انتخاب گردیدند.

برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش برحسب اهداف تحقیق، پرسش‌نامه‌ای که شامل ۹ بخش بود و در قالب طیف لیکرت هفت‌گزینه‌ای (۰-هیچ، ۱-خیلی کم، ۲-کم، ۳-متوسط، ۴-زیاد، ۵-خیلی زیاد، ۶-کاملاً) طراحی گردید. تعاریف عملیاتی بخش‌های مختلف پرسش‌نامه در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۱- تعاونی‌های تولید شهرستان بویراحمد به تفکیک

تعداد اعضا و حجم نمونه

مأخذ: جهاد کشاورزی شهرستان بویراحمد، ۱۳۹۰

نام تعاونی	تعداد کل اعضا	حجم نمونه
سرود جنوبی	۴۳۳	۷۷
کاکان	۴۵۸	۸۲
دشت روم	۹۱۸	۱۵۸
جمع	۱۸۰۹	۳۱۷

مشارکت و رضامندی آن‌ها در ایجاد تعاونی‌های تولید انجام داد، نشان داد که متغیرهای سطح مشارکت اعضا، نگرش اعضا نسبت به تعاونی و میزان زمین تحت مالکیت و رضامندی آن‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هانسن، مورو و باتیستا^۸ (۲۰۰۲) نشان دادند که رضامندی کشاورزان از تعاونی‌ها عامل مهمی در مشارکت آن‌ها در تعاونی می‌باشد. عزیزی خالخیلی و زمانی (۱۳۸۹) در بررسی سازه‌های مؤثر بر مشارکت کشاورزان در مدیریت آبیاری، به این نتیجه دست یافتند که بین متغیرهای نگرش نسبت به مشارکت در مدیریت آبیاری و درک مشکلات موجود بالاترین تأثیر مستقیم را بر روی میزان مشارکت کشاورزان در مدیریت آبیاری داشتند. فزون بر آن، بر اساس یافته‌های پژوهش توصیه‌های عملی به منظور جلب مشارکت کشاورزان در مدیریت آبیاری ارائه دادند که عبارت‌اند از: ایجاد نگرش مثبت به مشارکت و همچنین دستگاه‌های اجرایی از طریق عملکرد شفاف و ارائه بازخورد نتایج فعالیت‌ها به کشاورزان و همچنین افزایش درک آن‌ها به مسائل و مشکلات موجود با برگزاری جلسات و تماس مستقیم با کشاورزان. علی بیگی و نکویی (۱۳۸۷) در بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت اعضا در مدیریت تعاونی‌های روستایی شهرستان کرمانشاه نشان دادند که میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، میزان رضایت از عملکرد تعاونی، چگونگی نگرش به تعاونی و سطح تحصیلات اعضا از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مشارکت روستائیان در تعاونی‌ها است که در مجموع ۳۰ درصد از تغییرات میزان مشارکت را تبیین می‌کنند. همچنین شاهرودی و چیدری (۱۳۸۶) در بررسی عوامل تأثیرگذار بر نگرش کشاورزان نسبت به مشارکت در تعاونی آبران در استان خراسان رضوی به این نتیجه دست یافتند که عملکرد کشاورزان در زمینه مدیریت آبیاری، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و وضعیت آبیاری منطقه از دیدگاه کشاورزان ۶۱/۱ درصد تغییرات نگرش کشاورزان به مشارکت در تعاونی را پیش‌بینی می‌کند.

با جمع‌بندی مطالعات انجام شده می‌توان نتیجه گرفت که در زمینه‌ی مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید، عوامل بسیاری از جمله نگرش کشاورزان به تعاونی، مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره و مدیرعامل، رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره و مدیرعامل، حمایت‌های دولتی و غیردولتی، ارتباط با سایر تعاونی‌ها و سازمان‌ها، دانش و آگاهی اعضا از اصول و قوانین تعاونی، سرمایه‌ی اجتماعی هیئت‌مدیره و مدیرعامل، اعتماد

جدول ۲- تعاریف عملیاتی شاخص‌های مورداستفاده در پژوهش

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

تعریف متغیر	متغیر
شاخص مشارکت اعضا در امور تعاونی با شش گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: شرکت در جلسات و مجامع عمومی تعاونی، مشارکت در کارهای گروهی تعاونی (نظیر لایه‌روبی جوی‌ها و کانال‌های آبیاری)، تأمین اعتبار صندوق مالی تعاونی و غیره.	مشارکت اعضا در امور تعاونی
شاخص میزان رضایت از خدمات ارائه شده از تعاونی با ۲۰ گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: عرضه به‌موقع نهاده‌ها (کود، سم، بذر، ماشین‌آلات و غیره)، در اختیار گذاشتن ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی، فروش محصولات (بازاریابی)، ارائه خدمات آموزشی (نظیر، برگزاری کلاس‌های آموزشی، اطلاع‌رسانی و غیره)، ارائه خدمات آموزشی و غیره.	میزان رضایت از خدمات ارائه شده از تعاونی
شاخص میزان اعتماد اعضا به هیئت‌مدیره و مدیرعامل با چهار گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: میزان اعتماد به مدیرعامل، هیئت‌مدیره، بازرسان و غیره.	اعتماد اعضا به هیئت‌مدیره و مدیرعامل
شاخص میزان مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره و مدیرعامل با چهار گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: اختصاص زمان مناسب برای امور شرکت تعاونی، وجدان کاری، اقدام برای حل مشکلات شرکت تعاونی و غیره.	مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره و مدیرعامل
شاخص میزان آگاهی اعضا از اصول و وظایف و حدود اختیارات تعاونی، نحوه عضویت در شرکت‌های تعاونی، تعهد تعاونی برای ارائه خدمات آموزشی به اعضا، نحوه انتخاب اعضای هیئت‌مدیره، مدیرعامل و بازرسان و غیره.	میزان آگاهی اعضا از اصول و قوانین تعاونی
شاخص میزان ارتباط با سازمان‌ها و نهادها با پنج گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: ارتباط با سازمان جهاد کشاورزی شهرستان، ارتباط با سازمان تعاون روستایی، ارتباط با سایر تعاونی‌های دیگر و غیره.	ارتباط با سازمان‌ها و نهادها
شاخص میزان رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره و مدیرعامل با هشت گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: برخورد گرم با ارباب‌رجوع، عمل به وعده، به‌موقع و سریع انجام دادن کارها و غیره.	میزان رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره و مدیرعامل
شاخص میزان سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره و مدیرعامل با هفت گویه سنجیده شد که عبارت‌اند از: اعتماد بین مدیرعامل، هیئت‌مدیره و بازرسان زیاد است، مدیرعامل، هیئت‌مدیره با اعضای تعاونی همدل و متحد هستند، مدیرعامل، هیئت‌مدیره و بازرسان مایل به انجام کارهای عامل‌المنفعه هستند و غیره.	سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره و مدیرعامل

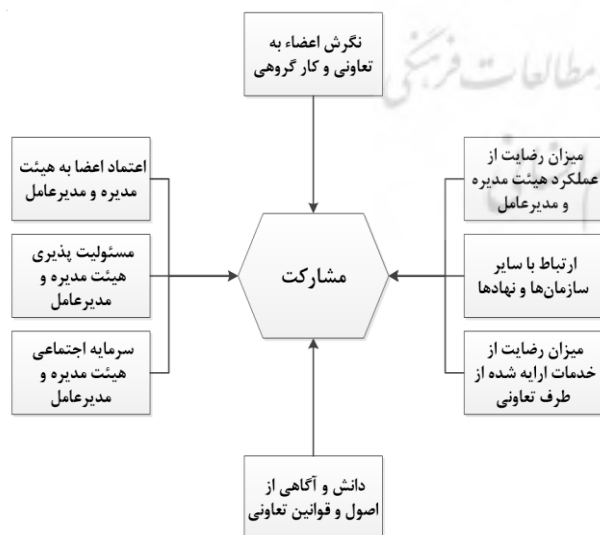
اگر این ضریب بین ۰/۷ تا ۰/۵ باشد بیانگر مناسب بودن همبستگی‌های موجود می‌باشد (دواس، ۱۳۹۰). نتایج حاصل از آزمون KMO (۰/۸۳۴ ° ۰/۷۸۹) در این پژوهش نیز بر این نکته انطباق دارد. فزون بر این، شاخص مجذور کای برای آزمون کرویت بارلت، جهت سازه‌های پژوهش ($P < ۰/۰۰۱$) به لحاظ آماری معنی‌دار است و نشان‌دهنده‌ی همبستگی بین متغیرهاست.

۳.۲. تجزیه و تحلیل داده‌ها

به‌منظور بررسی تعیین‌کننده‌های اجتماعی درون‌سازمانی مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید روستایی، شهرستان بویراحمد از روش ISDM^{۱۷}، آزمون تی مستقل و رگرسیون لجستیک بهره گرفته شد. داده‌پردازی نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS 12 انجام گرفته است. در ادامه به شرح مختصری از مدل رگرسیون لجستیک پرداخته می‌شود.

به‌منظور تعیین روایی^{۱۱} پرسش‌نامه از روش اعتبار محتوا^{۱۲} استفاده شد که با استفاده از نظرات استادان و متخصصان پس از چند مرحله اصلاح و بازنگری به دست آمد. جهت تعیین پایایی^{۱۳} پرسش‌نامه، پیش‌آزمونی^{۱۴} (۳۰ پرسش‌نامه) انجام شد که ضریب آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده (جدول ۲)، حاکی از اعتبار بالای پرسش‌نامه‌ی طراحی شده است. گفتنی است که پدهازور اعتبار بین ۰/۵ تا ۰/۸ را برای تحقیقات غیرتجربی پذیرفتنی می‌داند (پدهازور^{۱۵}، ۱۹۸۲). جهت تعیین اعتبار مفاهیم پژوهش از اعتبار سازه به روش تحلیل عاملی^{۱۶} استفاده گردید که برای تعیین میزان تناسب مجموعه‌ی متغیرها در ماتریس همبستگی تحلیل عاملی از آماره‌ی KMO که دامنه‌ی تغییرات آن بین صفر و یک هست بهره گرفته شد. اگر مقدار این آماره کمتر از ۷۰ درصد نگردد، نشان‌دهنده‌ی این است که همبستگی‌های موجود برای تحلیل عاملی بسیار مناسب است و

مردم و موفقیت تشکل‌ها در نواحی روستایی، باید دو نکته را مدنظر قرار داد: نخست آنکه باید افراد را تشویق به مشارکت کرد. زیرا در توسعه نواحی روستایی، این افراد هستند که نقش کلیدی را ایفا می‌کنند؛ و دیگر آنکه باید فرصت‌هایی برای وضوح هر چه بیشتر تقاضاهای روستاییان از مسئولان دست‌اندرکار فراهم شود، زیرا ایجاد تشکل‌های مردمی را می‌توان پل ارتباطی بین نیازهای مردم روستا و مسئولان قلمداد کرد (عبداللهی، چیدری، پزشکی‌راد و علیزاده، ۱۳۸۸، ص. ۲۹). مردم به کمک مشارکت و بدون اتکای جدی بر برنامه‌های رسمی می‌توانند بر مشکلاتشان فائق آیند، یعنی خوداتکا شوند و نیازهای اساسی‌شان را رفع کنند (پاپلی یزدی و ابراهیمی، ص. ۱۱). از یک دیدگاه دو بعد مشارکت را می‌توان چنین برشمرد: ۱- مشارکت به معنای شرکت در تصمیم‌سازی و نظارت اجتماعی. از این نظر مشارکت شامل تمام فعالیت‌هایی می‌شود که مستقیم یا غیرمستقیم منجر به تصمیم‌گیری در امور مربوط به جامعه انسانی خواهد داشت. چنین برداشتی از مشارکت ریشه در مفهوم دموکراسی حاکمی بر یونان دارد. ۲- مشارکت به معنای تشریک‌مساعی و فعالیت‌های دسته‌جمعی برای رفع نیازهای روزمره چون تأمین امنیت، جمع‌آوری محصولات کشاورزی و غیره. از این منظر مشارکت سابقه‌ای طولانی دارد که عمر آن به اندازه عمر زندگی بشر است (محمودی و حکیم‌پور، ۱۳۹۱، ص. ۱۳۴).

شکل ۱- چارچوب مفهومی پژوهش

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

در همین راستا در این پژوهش به بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت اعضا در امور تعاونی توجه شده است. شاخص-

یکی از مدل‌هایی که برای تجزیه و تحلیل و برآورد احتمال یک واقعه‌ی دو ارزشی (وقوع یا عدم وقوع) مناسب است، مدل رگرسیون لجستیک است. این مدل برای مطالعاتی به کار برده می‌شود که متغیر وابسته در آن‌ها دو ارزشی باشد. بنابراین در پژوهش حاضر به منظور بررسی سازه‌های مؤثر بر مشارکت اعضای تعاونی تولید روستایی بخش مرکزی شهرستان بویراحمد از مدل رگرسیون لجستیک به شرح ذیل استفاده شد.

$$\begin{cases} y_i = 1 & \text{if } y_i^* > 0 \\ y_i = 0 & \text{if } y_i^* \leq 0 \end{cases} \quad \begin{cases} y_i^* = x_i' \beta + u_i \\ u_i = \mu_i + v_i \end{cases}$$

به طوری که متغیر وابسته y که بیانگر مشارکت اعضای تعاونی تولید روستایی (مشارکت فعال برابر عدد یک و مشارکت نیمه فعال برابر عدد صفر) است. تابع لجستیک برحسب قانون احتمالات طوری بیان می‌شود که اگر احتمال وجود مشارکت فعال با P_i و احتمال مشارکت نیمه فعال با $1 - P_i$ نشان داده شود، در این صورت رابطه زیر بیان‌کننده نسبت این دو احتمال است:

$$1 - P_i = \frac{1}{1 + e^{z_i}} = \frac{1}{1 + e^{x_i \beta}}$$

تابع لجستیک که با L_i نشان داده می‌شود به صورت زیر خواهد بود.

$$L_i = \ln\left(\frac{P_i}{1 - P_i}\right) = z_i = \alpha + \sum_{i=1}^n \beta_i x_i$$

با توجه به متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق تابع لجستیک را می‌توان به شکل مدل ریاضی زیر نوشت:

$$y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n$$

۳. مبانی نظری تحقیق

مشارکت شامل مهیا کردن منابع مردم محلی و حمایت از داده‌های درونی در داخل برنامه‌هایی برای ایجاد کارایی و تأثیرات مؤثر است (صیدائی و دهقانی، ۱۳۸۹، ص. ۲). مشارکت فرآیند درگیری در موفقیت‌های گروهی داوطلبانه سازمان‌های غیردولتی (NGOs) و اجتماع محور (CBOs) و مردم محلی در برنامه‌ریزی یا تصمیم‌گیری برای اموری است که بر معیشت با حیات آنان تأثیر می‌گذارد و آنان را بر می‌انگیزد تا برای دستیابی به هدف‌های گروهی با پذیرش مسئولیت، یکدیگر را یاری دهند (رضوانی، بدری، سلمانی و قرنی آرنی، ۱۳۸۸، ص. ۶۸). بنا به تعریف، مشارکت در وهله نخست عبارت است از ابزار جمع‌آوری اطلاعات محیطی برای تصمیم‌گیری که هسته مفهومی توسعه پایدار را تشکیل می‌دهد. در بحث مشارکت

درصد دیپلم و بالاتر هستند. در مجموع میزان تحصیلات ۷۵/۱ درصد از افراد سطح سواد پائین‌تر از ابتدائی دارند.

۲.۴. سنجش میزان مشارکت اعضای تعاونی‌های

تولید روستایی شهرستان بویراحمد

توصیف و دسته‌بندی مشارکت اعضای تعاونی‌های تولید روستایی مورد مطالعه به چهار دسته‌ی مشارکت پایین، مشارکت متوسط، مشارکت خوب و مشارکت عالی بر مبنای روش ISDM تفکیک شدند.

$$A = \text{Min} \leq A < \text{Mean} \pm \text{SD}$$

$$B = \text{Mean} \pm \text{SD} \leq B < \text{Mean}$$

$$C = \text{Mean} \pm \text{SD} < C < \text{Mean} + \text{SD}$$

$$D = \text{Mean} + \text{SD} \leq D < \text{Max}$$

بر اساس محاسبات انجام شده وضعیت مشارکت اعضای تعاونی تولید روستایی شهرستان بویراحمد به صورت جدول ۳ به‌طور خلاصه ارائه شده است. همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد از لحاظ میزان مشارکت اعضای تعاونی، بیشترین فراوانی در طبقه‌ی دوم با فراوانی ۱۶۴ نفر (۵۱/۶ درصد) وجود دارد. همچنین ۲۱/۷ درصد مشارکت خوب و ۲۰/۷ درصد از اعضای تعاونی‌های مورد بررسی مشارکت عالی دارند. در مجموع ۵۷/۶ درصد از افراد مورد مطالعه مشارکت نیمه فعال دارند و ۴۲/۴ درصد نیز مشارکت فعال دارند.

جدول ۳- دسته‌بندی افراد مورد مطالعه از لحاظ میزان مشارکت در امور تعاونی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

† دامنه متغیر: صفر (بدون مشارکت) تا ۶ (مشارکت کامل)

سطوح مشارکت	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین [†]	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
نیمه فعال	ضعیف	۱۹	۲/۹۲	۰/۸۰	۱/۲۰	۵
	متوسط	۱۶۴				
فعال	خوب	۶۹				
	عالی	۶۵				

گرفته شد. نتایج تحلیل در جدول (۴) ارائه شده است. همان‌طور که جدول نشان می‌دهد بین میانگین هر یک از سازه‌های مورد بررسی در سطوح مشارکت، اختلاف معناداری در سطح یک درصد وجود دارد.

های مورد بررسی در پژوهش حاضر عبارت‌اند از: ۱- نگرش اعضا به تعاونی و کار گروهی، ۲- دانش و آگاهی از اصول و قوانین تعاونی، ۳- اعتماد اعضا به هیئت‌مدیره و مدیرعامل، ۴- مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره و مدیرعامل، ۵- میزان رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره و مدیرعامل، ۶- سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره و مدیرعامل، ۷- ارتباط با سایر سازمان‌ها و نهادها و ۸- میزان رضایت از خدمات ارائه شده از طرف تعاونی. بر این اساس چارچوب مفهومی پژوهش به صورت زیر می‌باشد (شکل ۱).

۴. یافته‌های تحقیق

۴.۱. ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضا

تحلیل توصیفی ویژگی‌های فردی پاسخگویان نشان می‌دهد که میانگین سنی اعضای تعاونی‌های مورد مطالعه، ۴۳/۶۷ سال با انحراف معیار ۶/۸۵ و بیشترین فراوانی سنی در میان افراد مورد مطالعه ۵۲ سال می‌باشد. شغل اصلی ۷۰ درصد از افراد مورد مطالعه کشاورزی می‌باشد. بررسی تحصیلات افراد مورد مطالعه نشان می‌دهد که ۳۱/۳ درصد از افراد مورد مطالعه بی‌سواد، ۲۵ درصد سواد خواندن و نوشتن، ۱۸/۸ درصد ابتدایی، ۱۳/۸ درصد راهنمایی، ۶/۳ درصد دبیرستان و ۵/۰

۳.۴. مقایسه میانگین سازه‌های پژوهش در میان سطوح

مشارکت

همچنین به منظور بررسی مقایسه‌ی میانگین سازه‌های مورد بررسی در سطوح مختلف مشارکت از آزمون تی مستقل بهره

جدول ۴- مقایسه میانگین سازه‌های پژوهش میان سطوح مشارکت

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

معنی‌داری سطح	آماره t	سطوح مشارکت				سازه‌ها
		فعال		نیمه فعال		
		S.D	Mean	S.D	Mean	
۰/۰۰۰۱	-۱۷/۶۷	۰/۶۹	۳/۳۵	۰/۴۰	۲/۱۸	میزان رضایت از خدمات تعاونی
۰/۰۰۰۱	-۱۵/۴۲	۰/۶۸	۳/۴۸	۰/۴۶	۲/۴۳	میزان رضایت از مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره
۰/۰۰۰۱	-۱۳/۲۴	۰/۵۸	۳/۳۹	۰/۴۱	۲/۶۲	دانش و آگاهی اعضا از اصول و قوانین تعاونی
۰/۰۰۰۱	-۱۵/۹۵	۰/۵۶	۲/۹۵	۰/۴۹	۱/۹۷	ارتباط با سایر نهادها و سازمان‌ها
۰/۰۰۰۱	-۱۰/۵۶	۰/۷۳	۳/۲۳	۰/۴۱	۲/۴۹	میزان رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره
۰/۰۰۰۱	-۱۴/۲۱	۰/۶۴	۳/۴۲	۰/۴۷	۲/۴۸	اعتماد اعضا به ارکان تعاونی
۰/۰۰۰۱	-۱۷/۶۹	۰/۶۳	۳/۵۴	۰/۴۸	۲/۳۸	سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره
۰/۰۰۰۱	-۱۷/۴۹	۰/۶۶	۳/۲۲	۰/۵۸	۲/۰۸	نگرش اعضا به تعاونی و کار گروهی

اصول و قوانین تعاونی (X4)، رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره (X5)، اعتماد اعضا به هیئت‌مدیره (X6)، سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره (X7) و نگرش اعضا به تعاون و کار گروهی (X8) به‌عنوان سازه‌های پیش‌بین کننده مشارکت کشاورزان در تعاونی تولید روستایی وارد مدل گردید. در جدول ۵ نتایج حاصل از پارامترهای رگرسیون لجستیک بیان شده است.

۴.۴. مدل پیش‌بینی کننده سازه‌های اجتماعی درون‌سازمانی مشارکت کشاورزان

در این پژوهش بر اساس مدل رگرسیون لجستیک، مؤلفه‌های اجتماعی درون‌سازمانی که عبارت‌اند از: رضایت از خدمات ارائه شده از سوی تعاونی (X1)، مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره (X2)، ارتباط با سایر نهادها و تشکلهای (X3)، دانش و آگاهی از

جدول ۵- نتایج رگرسیون لجستیک تخمین اثر تعیین‌کننده‌های اجتماعی مشارکت کشاورزان در تعاونی تولید روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

د نسبت فراوانی تعلق به یک طبقه به فراوانی عدم تعلق به آن طبقه

ویژگی‌ها	ضریب B	SE	Wald	df	Sig.	Exp(B) [†]
X ₁	۴/۱۸۲	۱/۰۱۰	۱۷/۱۳۰	۱	۰/۰۰۰۱	۶۵/۵۱۵
X ₂	۳/۱۲۲	۱/۰۸۹	۸/۲۱۵	۱	۰/۰۰۴	۲۲/۷۰۱
X ₃	-۲/۰۵۹	۱/۵۳۶	۱/۷۹۷	۱	۰/۱۸۰	۰/۱۲۸
X ₄	۲/۳۱۲	۰/۸۴۷	۷/۴۵۸	۱	۰/۰۰۶	۱۰/۰۹۸
X ₅	۱/۷۶۵	۰/۶۶۴	۱/۳۲۶	۱	۰/۲۵۰	۲/۱۴۹
X ₆	-۱/۹۸۱	۰/۷۸۴	۱/۵۶۷	۱	۰/۲۱۱	۰/۳۷۵
X ₇	۳/۸۹۴	۱/۲۵۸	۹/۵۸۴	۱	۰/۰۰۲	۴۹/۱۰۵
X ₈	۲/۵۰۹	۰/۶۸۵	۱۳/۴۲۸	۱	۰/۰۰۰۱	۱۲/۲۸۸
عدد ثابت	-۳۷/۳۱۵	۶/۳۹۵	۳۴/۰۴۵	۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰

-2 Log likelihood= 76.838; Cox & Snell R Square= 0.674;
Hosmer and Lemeshow test (Chi-square= 1.764, df=8, sig=0.987)

کشاورزان در تعاونی تولید روستایی تأثیر فزاینده‌ای دارند و به ازای یک واحد تغییر در وضعیت سازه‌های موردبررسی در صورتی که سایر شرایط ثابت بماند لگاریتم نسبت بخت (Odds) اینکه مشارکت کشاورزان در تعاونی تولید روستایی بیشتر شود، اضافه می‌گردد (جدول ۵). همچنین شاخص‌های برازش مدل رگرسیون لجستیک در جدول ۵ آمده است. در این

آزمون Wald در این جدول برای آزمون معناداری ضرایب محاسبه شده به‌کاربرده می‌شود که در این پژوهش برای مؤلفه‌های X₁، X₂، X₄، X₇ و X₈ معنی‌دار است. با توجه به اینکه مقدار B ها (ضریب رگرسیون لجستیک) برای مؤلفه‌های مذکور مثبت است، مقدار Exp(B)، در آن‌ها بالاتر از یک است. نتیجه نشان می‌دهد که این مؤلفه‌ها در مشارکت

بر اساس مقدار برتری لگاریتمی محاسبه شده در معادله موردنظر، می‌توان مشارکت فعال یا مشارکت نیمه فعال فرد در تعاونی تولید روستایی را تبیین نمود. بنابراین، از نتایج مدل رگرسیون لجستیک چنین استنتاج می‌گردد که در صورت بهبود وضعیت مؤلفه‌های موردبررسی می‌توان انتظار داشت که مشارکت کشاورزان عضو تعاونی‌های تولید روستایی بیشتر شود. برای تعیین میزان کارایی مدل رگرسیون لجستیک حاصل، از شاخص درصد صحت گروه‌بندی استفاده شده است که این شاخص میزان توانایی و دقت مدل رگرسیون لجستیک را در طبقه‌بندی صحیح دو گروه مشارکت نیمه فعال و مشارکت فعال در تولید روستایی نشان می‌دهد. بر مبنای یافته‌های جدول ۶، مدل مذکور ۹۵/۹ درصد از کل موارد را به‌طور صحیح طبقه‌بندی نموده است. دقت مدل در مورد طبقه‌بندی صحیح کسانی که مشارکت فعال در تعاونی تولید روستایی دارند بیشتر به‌گونه‌ای که تابع مذکور، ۹۷/۸ درصد اعضای تعاونی تولید روستایی را در گروه واقعی خود قرار داده درحالی‌که این درصد در مورد گروهی که مشارکت نیمه فعال دارند ۹۴/۵ درصد می‌باشد (جدول ۶).

جدول ۶- نتایج گروه‌بندی حاصل از رگرسیون لجستیک

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲

آمار صحت پیش‌بینی	پیش‌بینی شده		مشارکت فعال و نیمه فعال اعضا در تعاونی مشاهده شده
	مشارکت فعال	مشارکت نیمه فعال	
۹۴/۵	۱۰	۱۷۳	مشارکت نیمه فعال
۹۷/۸	۱۳۱	۳	مشارکت فعال
۹۵/۹		-	درصد کل موارد درست پیش‌بینی شده

خدمات ارائه شده از سوی تعاونی با توجه به $\text{Exp}(B)$ (نسبت فراوانی تعلق به یک طبقه به فراوانی عدم تعلق به آن طبقه) محاسبه شده بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته (مشارکت) داشته است که با نتایج تحقیق هیرناندز و همکاران (۲۰۰۹)، هانسن و همکاران (۲۰۰۲)، صدیقی و همکاران (۲۰۰۳) و نکویی‌نابینی، علی‌بیگی و زرافشانی (۱۳۸۸) که به تأثیر میزان رضایت از خدمات ارائه شده از سوی تعاونی‌ها بر مشارکت اعضاء در امور تعاونی اشاره دارند همسو است. همچنین سازه‌ی سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره دومین متغیری است که بیشترین تأثیر را بر مشارکت داشته است که با نتایج تحقیق هیرناندز و همکاران (۲۰۰۲) همخوانی دارد. مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره

جدول از سه شاخص برای برازش مدل استفاده شده است. شاخص درست‌نمایی مدل (-2Log likelihood) برابر ۷۶/۸۳۸ و تا حد زیادی درست‌نمایی مدل را نشان می‌دهد. همچنین آزمون هاسمر (Hosmer and Lemeshow test) نیز نشان از توافق بین نتایج مشاهده شده و نتایج پیش‌بینی شده دارد و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل است. با توجه به معناداری این آزمون (سطح معناداری ۰/۹۸۷) می‌توان نتیجه گرفت که مدل مناسب داده‌هاست.

در رگرسیون لجستیک برای تفسیر داده‌ها از شانس یا نسبت بخت‌ها استفاده می‌گردد. این شاخص نسبت بین دو تا احتمال است. نسبت احتمال وقوع $\text{Pro}(e)$ بر روی احتمال عدم وقوع $\text{Pro}(n)$ ، شانس را که به‌طور موفقیت‌آمیز مشارکت گروهی را برای هر مورد معین پیش‌بینی می‌کند، نشان می‌دهد. مدل برآورد شده رگرسیون لجستیک در این مقاله به شکل زیر است:

$$-37.315 + 4.182(X_1) + 3.122(X_2) + 2.312(X_3) + 1.258(X_7) + 0.685(X_8)$$

که در آن: X_1 = میزان رضایت از خدمات ارائه شده از سوی تعاونی؛ X_2 = مسئولیت‌پذیری هیئت‌مدیره؛ X_4 = دانش و آگاهی اعضا از اصول و قوانین تعاونی؛ X_7 = سرمایه اجتماعی هیئت‌مدیره و X_8 = نگرش اعضا به تعاون و کار گروهی می‌باشد.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی سازه‌های تعیین‌کننده‌ی اجتماعی مشارکت کشاورزان در تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان بویراحمد بود. نتایج پژوهش نشان داد که مشارکت ۵۷/۶ درصد از افراد مورد مطالعه در سطح متوسط به پایین است که در این پژوهش این گروه از افراد در دسته مشارکت نیمه فعال قرار گرفتند، همچنین ۴۲/۴ درصد نیز از مشارکت خوب و عالی برخوردار بودند که در گروه مشارکت‌کنندگان فعال در تعاونی‌های تولید روستایی قرار گرفتند. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون لجستیک نشان داد که سازه‌ی میزان رضایت از

بهبود نگرش اعضا از طریق برنامه‌های آموزشی رسانه‌ها و همچنین از طریق بهبود کیفیت فعالیت‌های ترویجی امکان‌پذیر می‌باشد و باید راهبرد بلندمدتی برای بهتر شدن برنامه‌های ترویجی تعاونی‌ها اتخاذ شود.

۴. بر اساس یافته‌های پژوهش در مورد نقش سرمایه‌ی اجتماعی هیئت‌مدیره و مدیرعامل، برگزاری همایش‌های علمی در شهرستان توسط نهادهای متولی با تمرکز بر مفاهیم سرمایه‌ی اجتماعی، شناساندن قابلیت‌های و موجودیت‌های قوی سرمایه‌ی اجتماعی سودمند خواهد بود.

۵. درنهایت پیشنهاد می‌شود با اتخاذ تدابیری در تعاونی‌های تولید روستایی رابطه‌ی اجتماعی اعضا و ارکان و مدیران، دوسویه و مبتنی بر حس اعتماد متقابل باشد و فعالیت آن‌ها علاوه بر جنبه‌ی مالی و سوددهی برای اعضا محاسن اجتماعی و آینده‌نگری نیز داشته باشد که تلاش مدیران و رهبران تعاونی در جهت اعتمادسازی در تعاونی یکی از اقدامات مهم در این زمینه است.

یادداشت‌ها

- 1- Abdulrahman and Smith
- 2- International Labour Office (ILO)
- 3- Ericson
- 4- Hakelius
- 5- Bhuyan
- 6- Hernandez-Espallardo, Lario & Tantius
- 7- Marshall
- 8- Hansen, Morrow & Batista
- 9- Patten
- 10- Proportional Stratified Sampling
- 11- Validity
- 12- Content Validity
- 13- Reliability
- 14- Pilot Test
- 15- Pedhazur
- 16- Factor Analysis
- 17- Interval of standard deviation from the mean (ISDM)

نیز سومین متغیر تأثیرگذار بر مشارکت اعضا در امور تعاونی‌ها می‌باشد. نگرش اعضا به تعاونی و کار گروهی نیز چهارمین متغیر تأثیرگذار بر مشارکت اعضا در امور تعاونی می‌باشد که با نتایج تحقیق هراندز و همکاران (۲۰۰۹)، نکویی‌نایینی و همکاران (۱۳۸۸) و عزیزی خالخیلی و زمانی (۱۳۸۹) همسو می‌باشد. درزمینه‌ی دانش و آگاهی از تعاونی و تأثیر آن بر مشارکت نیز پژوهش حاضر با نتایج تحقیق نکویی‌نایینی و همکاران (۱۳۸۸)، امینی و رضانی (۲۰۰۸) و امینی و اسماعیلی فلاح (۱۳۸۶) همخوانی دارد. بنابراین، از نتایج مدل رگرسیون لجستیک چنین استنتاج می‌گردد که در صورت بهبود وضعیت مؤلفه‌های مورد بررسی می‌توان انتظار داشت که مشارکت کشاورزان عضو تعاونی‌های تولید روستایی بیشتر شود. در پایان با توجه به یافته‌های این پژوهش دستاوردها و پیشنهادها زیر به‌منظور مشارکت بیشتر اعضای تعاونی‌های تولید روستایی در امور تعاونی‌های تولید روستایی شهرستان بویراحمد ارائه می‌شود:

۱. با توجه به اینکه میزان رضایت از خدمات ارائه شده از سوی تعاونی‌های مربوطه به اعضا، یکی از تعیین‌کننده‌های مهم و اساسی مشارکت کشاورزان در امور تعاونی‌ها می‌باشد. پیشنهاد می‌شود که تعاونی‌های تولید روستایی در ارائه خدمات بیشتر در امور مربوطه تلاش کنند.

۲. شناخت اعضا از اصول قوانین تعاونی یکی دیگر از عامل‌های تأثیرگذار بر مشارکت کشاورزان در امور تعاونی‌های تولید روستایی می‌باشد، به نظر می‌رسد که طریقی جز گذر از راه آموزش برای افزایش شناخت اعضا از اصول و قوانین تعاونی نیست. بنابراین توصیه می‌گردد در فعالیت‌های ترویجی بیشتر به امر آموزش اعضا در جهت آشنایی با اصول و قوانین تعاونی توجه شود.

۳. نگرش اعضا به تعاونی و کار گروهی یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر مشارکت اعضای تعاونی‌ها می‌باشد. در این راستا،

کتابنامه

۱. امینی، م. ا. و اسماعیلی فلاح، م. (۱۳۸۶). موفقیت شرکت‌های تعاون روستایی استان اصفهان و ارزیابی سازه‌های مؤثر بر آن. علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی. ۱۲(۴۶)، ۲۷۳-۲۸۸.
۲. پاپلی یزدی، م. ح. و ابراهیمی، م. ا. (۱۳۸۱). نظریه‌های توسعه‌ی روستایی. چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
۳. دعایی، ع. (۱۳۸۹). بررسی فروشگاه‌های مصرف تعاونی روستایی در استان فارس (چاپ اول). تهران: انتشارات وزارت جهادکشاورزی.
۴. دواس، دی. ای. (۱۳۹۰). پیمایش در تحقیقات اجتماعی. ترجمه: ه. نایبی، چاپ پنجم، تهران: نشر نی.

۵. رضوانی، م. ر.؛ بدری، س. ع.؛ سلمانی، م. و. قرنی آرائی، ب. (۱۳۸۸). تحلیل عوامل مؤثر بر الگوی مشارکتی توسعه روستایی مطالعه موردی: حوضه آبخیز حبله‌رود. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*. ۴۱(۶۹)، ۸۶-۶۷.
۶. شاهرودی، ع. ا. و چیدری، م. (۱۳۸۶). عوامل تأثیرگذار بر نگرش کشاورزان نسبت به مشارکت در تعاونی آب‌بران (مورد مطالعه استان خراسان رضوی). *علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی*، ۱۱(۴۲)، ۲۹۹-۳۱۲.
۷. صدیقی، ح. و درویشی نیا، ع. ا. (۱۳۸۰). بررسی میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی استان مازندران. *مجله علوم کشاورزی ایران*، ۳۳(۲)، ۳۱۳-۳۲۳.
۸. صفری، ح.؛ آریان‌فر، خ. و ابراهیمی، ع. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی مصرف برتر. *تعاون*، ۲۰(۲۱۲)، ۵۱-۳۳.
۹. صیدائی، س. ا. و دهقانی، ا. (۱۳۸۹). نقش مشارکت‌های مردمی در توسعه روستایی: با تأکید بر مشارکت سنتی و جدید مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان نورآباد ممسنی. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۱(۳۷)، ۱۸-۱.
۱۰. عبدالهی، ع.؛ چیدری، م.؛ پزشکی راد، غ.؛ و علیزاده، ن. (۱۳۸۸). تحلیل مشارکت تشکلهای مردمی در برنامه‌های ترویجی پیرامون توسعه پایدار روستایی: مطالعه موردی شوراهای اسلامی روستایی شهرستان میاندوآب و شاهین دژ. *فصلنامه روستا و توسعه*. ۱۲(۳)، ۴۲-۲۷.
۱۱. عزیزی خالخیلی، ط. و زمانی، غ. (۱۳۸۹). سازه‌های مؤثر بر مشارکت کشاورزان در مدیریت آبیاری: کاربرد تحلیل مسیر. *نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)*، ۲۴(۱)، ۹۰-۸۳.
۱۲. علی بیگی، ا. ح. و نکویی نایینی، س. ع. (۱۳۸۷). عوامل مؤثر بر مشارکت اعضا در مدیریت تعاونی‌های روستایی شهرستان کرمانشاه. *علوم کشاورزی ایران*، ۲(۲۹)، ۹۵-۸۷.
۱۳. کریمی، ف. و نوری پور، م. (۱۳۹۰). بررسی میزان موفقیت تعاونی‌های تولید روستایی و سازه‌های مؤثر بر آن (مورد مطالعه شهرستان بویراحمد). *مجموعه مقالات همایش جهاد اقتصادی با محوریت کشاورزی و منابع طبیعی (صص. ۱۵-۱)*، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.
۱۴. محمودی، ج. و حکیم‌پور، س. ح. (۱۳۹۱). بررسی نقش عوامل اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر میزان مشارکت اجتماعی (مطالعه موردی دامداران ۱۵ تا ۳۹ ساله شهرستان نور). *فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان*، ۲(۵)، ۱۲۹-۱۴۸.
۱۵. مرکز آمار ایران. (۱۳۹۰). «سالنامه آماری کشوری». تهران: انتشارات مرکز آمار ایران.
۱۶. نکویی نایینی، ع.، علی‌بیگی، ا. و زرافشانی، ک. (۱۳۸۸). واکاوی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های روستایی شهرستان کرمانشاه. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۲(۴)، ۱-۲۲.
17. Amini, A.M., and Ramazani, M. (2008). Investigation the success factors of poltary grower's cooperative in Irans western provinces. *World Applied Science Journal*, 5 (1), 81-87.
18. Bhuyan, S. (2007). The people factor in cooperatives: An analysis of members' attitudes and behavior. *Canadian Journal of Agricultural Economy*, 55(3), 275-298.
19. Ericson, J.A. (2004). *A participatory approach to conservation in the Cala Kmul Biosphere Reserve. Campeche*. Mexico, Landscape urban planning.
20. Hakelius, K. (1996). *Cooperative values- farmers' cooperatives in the minds of farmers*. Dissertation #23. Uppsala: Swedish University of Agricultural Sciences.
21. Hansen, M.H., Morrow, J.L., and Batista, J.C. (2002). The impact of trust on cooperative membership relation, performance, and satisfaction: An exploratory study. *International Food and Agribusiness Management Review*, 5 (1), 41- 59.
22. Hernandez-Espallardo, M., Lario, N., A and Tantius, P. H. (2009). *Farmers Satisfaction and Intention to Continue as Members of Agricultural Marketing Cooperatives: A Test of the Neoclassical and Transaction Costs Theories* Paper prepared for presentation at the 113th EAAE Seminar AR esilient European food industry and food chain in a challenging world. Chania, Crete, Greece, data as in: September 3- 6, 2009. 1-11.
23. International Labour office (ILO). (2000). *Promotion of Cooperatives job creation in small and medium-sized enterprises fifth item on the Agenda, International Labour Conference 89th session 2001 Report V* (1), Genva First published, printed in Switzerland.

24. Marshall G.R. (2004). Farmers cooperating in the commons? A study of collective action in salinity management. *Ecological Economics*, 51(3-4), 271-286.
25. Patten, L.M. (2000). *Proposing empirical research: A guide to the fundamentals*. Second edition, Los Angeles: Pyczak publishing.
26. Pedhazur, E.J. (1982). *Multiple regressions behavioral research: Explanation and Predication*. New York: Harcourt Brace College Publishers.
27. Sadighi, H. and Mohammadzadeh, G. (2003). Extension professional staffs attitude toward participatory approach of extension activities and rural development. *Journal of International Agricultural and Extension Education*, 9(2), 7-14.

Social Intra-Organizational Factors Affecting Farmers' Participation in Rural Production Cooperatives in Boyerahmad County

Shahab Mirzaei¹- Behrooz Hassanpour²- Saleh Shahrokhi Sardo³- Farzad Karimi*⁴

1- M.Sc. Student in Rural Development, Yasouj University, Yasouj, Iran.

2- Assistant Prof, in Agricultural Economic, Agricultural Research Center of Kogiloyeh & Boyerahmad, Yasouj, Iran.

3- M.Sc. Student in Rural Development, Yasouj University, Yasouj, Iran.

4- M.Sc. in Rural Development, Yasouj University, Yasouj, Iran.

Received: 23 November 2013

Accepted: 29 June 2014

Abstract

Purpose: The general objective of the study was to examine the social structure of organizational members' participation in cooperatives in the central part of Boyerahmad County.

Methodology: A survey research method was used in this study. Research population consisted of the members of Boyer-Ahmad RPCs members (N=1809) that included about 317 ones of they were selected as research sample based on random sampling table and stratified sampling technique. Data collecting tool was a researcher developed questionnaire that its validity was verified using Factor Analysis technique and its reliability was also verified using Cronbach's Alpha internal consistency scales. The KMO scores (from 0.513 to 0.834) and Alpha Coefficient Scores (from 0.536 to 0.91) show proper optimality of the prepared questionnaire. Finally, some statistical analysis techniques such as Pearson Correlation Coefficient, Independent Samples t-test and Logistic Regression were used to analyze data.

Finding: the results indicate that about 57.6 % of the sample categorized as lower-middle participation that who were involved as a semi-active participant group, and 42.4% categorized as good and excellent participation in the group who were active participants. In addition, The results indicate that the majority of members of the cooperative were semi-active participation the affairs of rural production cooperatives (RPCs) are examined Logistic regression results showed that the factors such as satisfaction with the services provided by cooperative, board accountability, knowledge and awareness of members about the principles and laws of the cooperative, social capital of board, and attitudes to cooperation and teamwork are the factors affecting farmers' participation in RPCs in Boyerahmad County.

Research limitation: One of the main challenges in this study is high costs of completing the questionnaire, according to the extent of the study area, the main challenges facing researchers in this study.

Practical implication: It is concluded that the improvement of the factors mentioned can be expected to increase the participation of members in RPCs.

Keywords: Agriculture, Boyerahmad, logistic regression, RPCs.

How to cite this article:

Mirzaei, Sh., Hassanpour, B., Shahrokhi Sardo, S. & Karimi, F. (2015). Social Intra-Organizational Factors Affecting Farmers' Participation in Rural Production Cooperatives in Boyerahmad County. *Journal of Research & Rural Planning*, 4(9), 57-67.

URL <http://jrpp.um.ac.ir/index.php/RRP/article/view/28566>

ISSN: 2322-2514

eISSN: 2383-2495